

KONKURENCES PADOME

Brīvības ielā 55, Rīgā, LV-1010 ♦ tālr. 67282865 ♦ fakss 67242141 ♦ e-pasts: konkurence@kp.gov.lv

L Ē M U M S

Rīgā

Nr.4

(Prot. Nr. 6, 2.§)

2013.gada 28.janvārī

Par tirgus dalībnieku apvienošanos

Lieta Nr.2082/12/03.01./9

Par AS „Sentor Farm aptiekas” un SIA „Farma Balt aptieka” apvienošanos

(1) Konkurences padome (turpmāk tekstā – „KP”) 28.09.2012. saņēma AS „Sentor Farm aptiekas” ziņojumu par tirgus dalībnieku apvienošanos (turpmāk tekstā – „Ziņojums”).

Konkurences padome secināja, ka Ziņojums atbilst Ministru kabineta 29.09.2008. noteikumu Nr.800 *Kārtība, kādā iesniedz un izskata pilno un saīsināto ziņojumu par tirgus dalībnieku apvienošanos* (turpmāk tekstā – „Noteikumi Nr.800”) prasībām, un tādējādi Ziņojuma saņemšanas diena KP ir 28.09.2012.

AS „Sentor Farm aptiekas” reģistrēta Latvijas Republikas Komercreģistrā (reģistrācijas Nr.5540301252), kuras juridiskā adrese ir Rīgā, Mūkusalas ielā 41b.

SIA „Farma Balt aptieka” reģistrēta Latvijas Republikas Komercreģistrā (reģistrācijas Nr.50003933681), kuras juridiskā adrese ir Rīgā, Maskavas ielā 241.

Lietas izpētes gaitā tika iegūta informācija no Zāļu valsts aģentūras (turpmāk tekstā – „ZVA”), VSIA „Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca”, Latvijas Farmaceitu biedrības, SIA „Jelgavas pilsētas slimnīca” un Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācijas SUSTENTO.

Izvērtējot Ziņojumā ietverto un KP rīcībā esošo informāciju, KP

konstatēja:

Apvienošanās dalībnieki

(2) Saskaņā ar Ziņojumā sniegto informāciju AS „Repharm” ir izšķiroša ietekme AS „Recipe Plus”, kuras darbības veids ir farmaceitisko izstrādājumu vairumtirdzniecība, un AS „Sentor Farm aptiekas”, kuras darbības veids ir farmaceitisko izstrādājumu, medicīnas un ortopēdisko preču mazumtirdzniecība. AS „Sentor Farm

aptiekas” ir izšķiroša ietekme SIA „BRR”, SIA „Andra Aptiekas” un SIA Farmācijas sabiedrība „Salvija”, bet nevienam no šiem trim komersantiem nav licences aptieku darbībai, un tie pašlaik nenodarbojas ar zāļu mazumtirdzniecību.

I.O. ir fiziska persona, kura ir kapitāldaļu turētāja SIA „Farma Balt aptieka”, kurai, savukārt, pieder vairākas aptiekas, t.sk. Paula Stradiņa aptieka Pilsoņu ielā 13, Rīgā. I.O. ir izšķiroša ietekme arī SIA „MTS-2” un SIA „Aptieka Arnika”, kuru darbības veids ir farmaceitisko izstrādājumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos.

Apvienošanās veids

(3) Konkurences likuma 15.panta pirmajā daļā noteikts:

(1) Tirgus dalībnieku apvienošanās ir:

3) tāds stāvoklis, kad viena vai vairākas fiziskās personas, kurām jau ir izšķiroša ietekme pār vienu vai vairākiem tirgus dalībniekiem, vai viens vai vairāki tirgus dalībnieki iegūst daļu vai visus cita tirgus dalībnieka vai citu tirgus dalībnieku aktīvus vai tiesības tos izmantot, vai tiešu vai netiešu izšķirošu ietekmi pār citu tirgus dalībnieku vai citiem tirgus dalībniekiem. Aktīvu vai to izmantošanas tiesību iegūšanu uzskata par apvienošanas, ja aktīvu vai to izmantošanas tiesību iegūšana palielina minēto aktīvu un tiesību ieguvēja tirgus daļu jebkurā konkrētajā tirgū.

Ziņojumā norādīts, ka darījuma rezultātā SIA „Farma Balt aptieka” plāno atsavināt AS „Sentor Farm aptiekas” Paula Stradiņa aptieku pilnā apmērā, tādējādi šāds darījums, t.i., aktīvu iegāde, atbilst Konkurences likuma 15.panta pirmajā daļā noteiktajam regulējumam.

Ziņojuma iesniegšanas pienākums

(4) Saskaņā ar KP 23.12.2011. lēmuma Nr.83¹ nolemjotās daļas 1.punktu līdz 01.01.2015. ir pagarināts 23.01.2009. lēmuma Nr.3 nolemjotās daļas 1.3.punktā noteiktais saistošais noteikums: AS „Recipe Plus”, AS „Sentor Farm aptiekas” vai citam ar minētajām komercsabiedrībām saistītam tirgus dalībniekam līdz 2012.gada 1.janvārim ir aizliegts teritorijās, kur AS „Sentor Farm aptiekas” ir būtiska vara, t.i., Rīgas, Dobeles, Talsu un Jēkabpils pilsētās, apvienoties ar tirgus dalībniekiem, kuriem pieder aptieku licences. Ja apvienošanās dalībnieki vai ar tiem saistītie tirgus dalībnieki uzskata, ka konkrētā apvienošanās neradīs, nenostiprinās dominējošo stāvokli vai būtiski nesamazinās konkurenci minētajos konkrētajos tirgos, tie var iesniegt iesniegumu ar lūgumu Konkurences padomei atbrīvot šo darījumu no šajā punktā noteiktā aizlieguma. Iesniegumu iesniedz un izskata analogi Konkurences likuma 15.panta pirmajā, otrajā prim, otrajā divi prim daļā, 16.pantā un Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumos Nr.800 „Kārtība, kādā iesniedz un izskata pilno un saīsināto ziņojumu par tirgus dalībnieku apvienošanas” noteiktajiem principiem. Tādējādi AS „Sentor Farm aptiekas” bija jāiesniedz ziņojums par tirgus dalībnieku apvienošanas, plānojot iegādāties aktīvus – Paula Stradiņa aptieku – no SIA „Farma Balt aptieka” saskaņā ar 23.01.2009. lēmumu Nr.3 un 23.12.2011. lēmumu Nr.83.

¹¹KP 23.12.2011. lēmums Nr.83 Par darbības termiņa pagarināšanu 23.01.2009. lēmumā Nr.3 Par AS „Sentor Farm aptiekas” un AS „Recipe plus” apvienošanas nolemjotās daļas 1.3. un 1.5.apakšpunktā noteiktajiem saistošajiem noteikumiem (skat. <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/Kw1D8q9jxH.pdf>)

Konkrētais tirgus un tā izvērtējums

(5) Saskaņā ar Konkurences likuma 1.pantā noteikto *konkrētās preces tirgus – noteiktas preces tirgus, kurā ietverts arī to preču kopums, kuras var aizstāt šo noteikto preci konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū, ņemot vērā pieprasījuma un piedāvājuma aizstājamības faktoru, preču pazīmes un lietošanas īpašības*. Savukārt *konkrētais ģeogrāfiskais tirgus – ģeogrāfiska teritorija, kurā konkurences apstākļi konkrētās preces tirgū ir pietiekami līdzīgi visiem šā tirgus dalībniekiem, un tādēļ šo teritoriju var nošķirt no citām teritorijām*. Konkrētais tirgus – *konkrētās preces tirgus, kas izvērtēts saistībā ar konkrēto ģeogrāfisko tirgu*.

Ziņojumā norādīts, ka konkrētais preču tirgus, kurā saimniecisko darbību veic abi apvienošanās dalībnieki, ir zāļu mazumtirdzniecības tirgus. Ņemot vērā to, ka aptieka, kuru paredzēts atsavināt AS „Sentor Farm aptiekas”, atrodas Rīgā, konkrētais tirgus ir zāļu mazumtirdzniecības tirgus Rīgas pilsētā. Papildus zālēm aptiekās tiek pārdotas arī citas medicīnas preces, uztura bagātinātāji, kosmētika, higiēnas preces u.c.

(6) Ņemot vērā to, ka Paula Stradiņa aptieka, kuru paredzēts atsavināt AS „Sentor Farm aptiekas”, atrodas Rīgā, apvienošanās dalībnieku tirgus daļas rēķināmas, ņemot vērā aptieku apgrozījumu datus Rīgas pilsētā. Salīdzinājumam izmantoti dati par 2007. un 2010.gadu no KP 23.12.2011. lēmuma Nr.83.

Tabula Nr.1

Gads	AS „Sentor Farm aptiekas”	Nākamais tirgus dalībnieks	Paula Stradiņa aptieka
2007.	(*) (<40 %)	SIA „Hansa Pharma” (*) (<20%)	–
2010.	(*)(<40 %)	SIA „Hansa Pharma” (*) (<20%)	(*) (<10 %)
2011.	(*)(<40 %)	SIA „Hansa Pharma” (*) (<20%)	(*) (<10 %)

Ziņojuma 7.1.3.punktā norādīts, ka pēdējo gadu laikā AS „Sentor Farm aptiekas” konkurentu pozīcijas tirgū uzlabojas. Apgrozījums 2011.gadā pieaudzis SIA „Euroaptieka”, SIA „A Aptiekas”, turklāt AS „Olainfarm” iegādājusies aptuveni 30 aptiekas Rīgā, Pierīgā, Vidzemē un Kurzemē.

Saskaņā ar ZVA sniegto informāciju SIA „Euroaptieka” un SIA „A Aptiekas” tirgus daļas Rīgā 2011.gadā ir nedaudz samazinājušās. 2011.gadā SIA „Euroaptieka” tirgus daļa ir (*) (< 10 %), kā arī SIA „A Aptiekas” – (*) (< 10 %). Nākamais lielākais tirgus dalībnieks pēc AS „Sentor Farm aptiekas” joprojām ir SIA „Hansa Pharma” – (*) (< 20 %), taču tās tirgus daļa ir vairāk nekā divas reizes mazāka. Tikai astoņām aptiekām 2011.gadā apgrozījums bijis lielāks nekā Paula Stradiņa aptiekai.

Savukārt, visu to aptieku, kuras tagad iegādājusies AS „Olainfarm” Rīgā (skat. AS „Olainfarm” konsolidēto pārskatu par 2012.gada 3.ceturksni http://www.nasdaqomxbaltic.com/upload/reports/olf/2012_q3_lv_uni_con_ias.pdf), kopējā tirgus daļa Rīgā 2011.gadā bija (*) (< 10 %). Tādējādi nav pamata uzskatīt, ka pēdējā laikā zāļu mazumtirdzniecības tirgū Rīgā būtu notikušas būtiskas izmaiņas. Bez tam šīs aptiekas ir arī AS „Recipe plus” mārketinga programmas „Aptieku Alianse” dalībnieces.

Ņemot vērā AS „Recipe plus” regulāri sniegto informāciju par mārketinga programmu „Aptieku Alianse”, pildot saistošo noteikumu, kopš KP 23.12.2011. lēmuma Nr.83 pieņemšanas būtiskas izmaiņas tajā nav notikušas.

Fakts, ka konkurences situācija kopumā nozarē nav būtiski mainījiesies 2010.gadā, bija galvenais pamats KP, 23.12.2011. pieņemot lēmumu Nr.83 pagarināt 3.punktā norādītā saistošā noteikuma darbības termiņu.

(7) Ņemot vērā to, ka AS „Repharm” ir izšķiroša ietekme AS „Recipe plus”, kas ir Latvijā lielākais zāļu lieltirgotājs, KP ieskatā šī apvienošanās jāvērtē arī šī konkrētā tirgus kontekstā. Zāļu vairumtirdzniecības tirgū pēdējā gada laikā nav notikušas būtiskas izmaiņas, ņemot vērā tirgus dalībnieku datus pēc pārdošanas apgrozījuma latos vispārējā tipa aptiekām. Informācija par 2012.gada 1.pusgadu iegūta no Zāļu valsts aģentūras interneta vietnes (skat. <http://www.zva.gov.lv/index.php?id=494&lang=&top=3&sa=323#d2012-1p-lt>). Salīdzinājumam par 2010. un 2011.gadu izmantota informācija no Zāļu valsts aģentūras apkopotās zāļu patēriņa statistikas.

Tabula Nr.2

Lieltirgotājs	2010.gadā	2011.gadā	2012.gada pirmajā pusē
AS „Recipe Plus”	44 %	41 %	38 %
SIA „Tamro”	24 %	23 %	22 %
SIA „Magnum Medical”	16 %	17 %	15 %

Vadošo lieltirgotāju nelielais tirgus daļu samazinājums 2012.gadā, visticamāk, skaidrojams ar jauna tirgus dalībnieka – SIA „Euroaptieka” – ienākšanu vairumtirdzniecības tirgū - kurš 2012.gada pirmajā pusē ieguvis 8% tirgus daļu.

Citu personu viedokļi

(8) VSIA „Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca”, sniedzot savu viedokli par paredzēto apvienošanos, norādījusi, ka pacienti pēc ambulatorajām konsultācijām saņem ārstu receptes un Paula Stradiņa aptiekā iegādājas ļoti dažādus medikamentus, pacientu kopšanas un higiēnas priekšmetus. Kopumā slimnīca uzskata par svarīgu pacientu interešu aizsardzību: aptieku pieejamība, preču sortiments, izvēles iespējas un cenas.

SIA „Jelgavas pilsētas slimnīca” norādījusi, ka slimnīcas teritorijā nepieciešama aptieka, lai ambulatorās nodaļas pacienti pēc receptes saņemšanas varētu iegādāties zāles, tāpat pēc izrakstīšanās no slimnīcas stacionārajiem pacientiem jāiegādājas zāles ārstniecības kursa turpināšanai. Pacienti slimnīcas telpās esošajā aptiekā var iegādāties nepieciešamos higiēnas priekšmetus, jo daudzi tiek atvesti ar Ātro neatliekamo palīdzību bez pirmās nepieciešamības lietām. Higiēnas preces ērtāk iegādāties slimnīcas teritorijā esošā aptiekā, kā arī personāls var saņemt informāciju par slimnieku kopšanas piederumiem. Kopumā SIA „Jelgavas pilsētas slimnīca” viedoklis par paredzēto apvienošanos ir negatīvs, jo uzskata, ka AS „Sentor Farm aptiekas” tādējādi vēlas nostiprināt savu monopolstāvokli kopējā tirgū.

Latvijas Farmaceitu biedrība 14.01.2013. vēstulē norādījusi, ka slimnīcā stacionāra pacienta aprūpei nepieciešamās papildu preces un medikamentus nenodrošina ārstniecības iestāde, bet tie jāiegādājas pašam pacientam. Pacienti bieži jāiegādājas pašiem nepieciešamās preces un medikamenti medicīniskām procedūrām un

manipulācijām. Šādu iespēju nodrošina slimnīcas teritorijā vai ēkā esoša vispārējā tipa aptieka. Latvijas Farmaceitu biedrības ieskatā slimnīcas teritorijā izvietotas vispārējā tipa aptiekas pakalpojumi ir aizstājami ar citu, tuvumā esošu aptieku pakalpojumiem.

Līdzīgu viedokli, kā arī norādes uz citiem riskiem sniegusi Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija SUSTENTO, kas apvieno 34 dažādas organizācijas cilvēkiem ar invaliditāti un hroniskām saslimšanām. Tās ieskatā slimnīcas teritorijā esošās aptiekas pakalpojumi ir aizstājami ar citu tuvumā esošo aptieku pakalpojumiem, ja līdzīgā attālumā atrodas vismaz divu dažādu īpašnieku aptiekas un šīs aptiekas atrodas 200-300 m attālumā no slimnīcas teritorijas.

Paula Stradiņa aptieka

(9) Kaut arī, aprēķinot tirgus daļas aptiekām, tiek ņemts vērā viss Rīgas pilsētas aptieku kopējais apgrozījums, KP ieskatā konkrētajā lietā papildus jāvērtē Paula Stradiņa aptiekas atrašanās vieta, t.sk. fakts, ka tā atrodas slimnīcas teritorijā.

Paula Stradiņa aptieka atrodas Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas teritorijā, kas ir viena no lielākajām slimnīcām Latvijā un aptiekai vienmēr nodrošina pastāvīgu klientu plūsmu. Šī aptieka ir sevišķi svarīga gan slimnīcas pacientiem, viņu apmeklētājiem (ja pacientiem nepieciešams iegādāties zāles) gan tiem cilvēkiem, kuri atvesti uz slimnīcu, saņēmuši neatliekamo palīdzību, bet nav atstāti slimnīcā un ir saņēmuši zāļu receptes. Trīs tuvākās aptiekas (apmēram 530 m rādiusā) ir Āgenskalnā esošās AS „Sentor Farm aptiekas” aptiekas – Mēness aptieka 2, Ziloņa aptieka un Sentor aptieka 1. Pēc apvienošanās visas šīs četras aptiekas piederētu AS „Sentor Farm aptiekas”, un to starpā vairs nepastāvētu konkurences. Nākamā tuvākā aptieka (SIA „Orders M”) ir apmēram 770 m attālumā un atrodas virzienā uz pretējo pusi no Āgenskalna (skat. aptieku karti).

Aptieku karte no interneta vietnes zva.gov.lv

- 1 – Paula Stradiņa aptieka
- 2 – Mēness aptieka 2
- 3 – Sentor aptieka 1
- 4 – Ziloņa aptieka
- 5 – SIA „Orders M” aptieka

KP ieskatā jāņem vērā, ka liela daļa Paula Stradiņa aptiekas klientu ir stacionārie pacienti, līdz ar to nav spējīgi brīvi pārvietoties pa pilsētu lielos attālumos. No VSIA „Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca” atbildes secināms, ka tās teritorijā esošās aptiekas pakalpojumus vismaz daļēji spēj aizvietot Āgenskalnā esošā aptieka (norādot uz tās diennakts darbību). Āgenskalnā atrodas trīs aptiekas, kuras pieder AS „Sentor Farm aptiekas”, tās tad arī uzskatāmas par tuvāko alternatīvu izvēles iespējām Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas pacientiem. Arī gadījumos, kad pacientu apmeklētāji pērk zāles saviem tuviniekiem pēc ārstu izrakstītās receptes, visticamāk, šīs zāles tiks pirktas uzreiz vienā no tuvākajām aptiekām, lai pacients pēc iespējas ātrāk tās var sākt lietot. Tāpat šīs un tuvāko aptieku klienti ir ambulatorie pacienti un pacienti, kuri izrakstīti no slimnīcas un kuriem jāturpina ārstēšanās mājas apstākļos.

KP ir konstatējusi, ka *Farmācijas likuma 36.panta otrā daļa un Ministra kabineta 2002.gada 5.marta noteikumi Nr.102 „Aptieku un aptieku filiāļu izvietojuma kritēriji” nosaka pieļaujamo aptieku skaitu noteiktā administratīvā teritorijā vai apdzīvotā vietā. Tā kā minētās pilsētas ir atsevišķas administratīvās teritorijas, tad Konkurences padome uzskata, ka minētās teritorijas var izdalīt kā atsevišķu konkrēto ģeogrāfisko teritoriju arī konkrētajā lietā.*² Pašlaik spēkā esošie Ministru kabineta 02.08.2011. noteikumi Nr.610 nosaka līdzīgus kritērijus. Ņemot vērā pastāvošās administratīvās barjeras (aptieku skaita un izvietojuma ierobežojumus administratīvās teritorijās) potenciālā konkurence piedāvājuma pusē zāļu mazumtirdzniecības tirgū atsevišķās administratīvās teritorijās faktiski ir ļoti ierobežota vai izslēgta. It sevišķi konkrētajā teritorijā, kur Mēness aptieka 2 darbojas kā diennakts aptieka, bet Ziloņa aptiekā un Paula Stradiņa aptiekā tiek izgatavotas zāles, kas nozīmē to, ka neviens cits tirgus dalībnieks nevar atvērt aptieku attālumā, kas ir tuvāk par 500 m no minētajām aptiekām.

KP, vērtējot pieprasījuma pusi, vispārēji ir noteikusi, ka *zāļu iegāde notiek tajās vietās, kur norisinās patērētāju galvenās aktivitātes (piemēram, dzīvesvieta, darbavietas tuvums).*³ Aptiekas tuvums dzīvesvietai (konkrētajā gadījumā – uzturēšanās vietai slimnīcā) ir svarīgākais kritērijs, izvēloties, kuru aptieku apmeklēt, par ko liecina pētījuma *Administratīvo prasību analīze un kontrolējošo institūciju darbības novērtējums veselības aprūpes pakalpojumu jomā* starpziņojuma 3.aktivitātes 1.5.punkts (skat. www.mk.gov.lv). Pieņemot 23.12.2011. lēmumu Nr.83, 3.punktā KP ir konstatējusi, ka AS „Sentor Farm aptiekas” ir liela tirgus daļa Rīgā, kā arī vairākas tās aptiekas *atrodas stratēģiski svarīgās vietās, kur ir liela cilvēku plūsma, piem., t/c Origo ir 4, bet centrālajā tirgū 5 aptiekas.*⁴ Tādēļ, vērtējot paredzēto apvienošanas, konkrētajā lietā jāņem vērā Paula Stradiņa aptiekas atrašanās vieta un arī īpašie apstākļi, kas raksturo pieprasījuma aizstājamību/neaizstājamību šaurākā teritorijā. Konkrētajā gadījumā tā ir aptieku pieejamība specifiskām patērētāju grupām. Pēc publiski pieejamās informācijas⁵ VSIA „Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca” apkalpo

² KP 23.01.2009. lēmums Nr.3 Par tirgus dalībnieku apvienošanas Lieta Nr.2754/08/06/21 Par AS „Sentor Farm aptiekas” un AS „Recipe Plus” apvienošanas, 4.punkts, 3.lpp.

³ Turpat.

⁴ Turpat, 4.2.punkts.

⁵ <http://www.latvijasradio.lv/zinas/raksts.php?id=54923&gr=0>

nozīmīgu pacientu skaitu gada laikā, daļa no kuriem, visticamāk, izmanto tieši tuvāko aptieku pakalpojumus. Tas rada atšķirīgu patērētāju plūsmu un konkurences apstākļus minētajā Rīgas pilsētas teritorijas daļā.

Tāpat analizējot patērētāju iespējas pārslēgties uz citām attālākām aptiekām, KP secina, ka, ņemot vērā zāļu iegādes nepieciešamību (ka prece pārsvarā tiek iegādāta specifiskos apstākļos – saslimstot, nevis regulāri, bet bieži steidzamos apstākļos),⁶ patērētāju vājo informētību par zāļu cenām aptiekās, papildu izmaksu un laika patēriņu, pārvietojoties uz tālākām aptiekām, salīdzinājumā ar iespējami nelielajiem ieguvumiem, maz ticams, ka Paula Stradiņa aptiekas klienti – VSIA „Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca” klienti veiks lielākus attālumus, lai iegādātos zāles citā aptiekā Rīgas pilsētā attālākās vietās.

Tādējādi ievērojot to, ka aptiekas un to preču pieejamība iedzīvotājiem ir sevišķi būtiska, šajā gadījumā jānodrošina, ka arī slimnīcas klientiem, kuru iespējas pārvietoties nav tik lielas kā citiem klientiem, pastāv izvēles iespēja starp dažādiem tirgus dalībniekiem. Tādēļ četru AS „Sentor Farm aptiekas” aptieku koncentrācija slimnīcas teritorijā un tās tuvumā Āgenskalna tirgus rajonā, neesot tuvumā citiem konkurentiem, nav pieļaujama.

KP 23.01.2009. lēmumā Nr.3 noteica ierobežojumu AS „Sentor Farm aptiekas” iegādāties aptiekas Rīgā un 23.01.2011. ar lēmumu Nr.83 pagarināja šī saistošā noteikuma darbības termiņu līdz 01.01.2015., jo konstatēja, ka būtiskas izmaiņas konkurences situācijā ne zāļu mazumtirdzniecības tirgū Rīgā, ne vairumtirdzniecības tirgū Latvijā nav notikušas. Šī lēmuma 6. un 7.punktā norādītais konkrētā tirgus izvērtējums apstiprina, ka šajos konkrētajos tirgos joprojām nav notikušas tādas izmaiņas, kuru rezultātā AS „Sentor Farm aptiekas” stāvoklis būtu mainījies tik ievērojami, ka aizliegums tai iegādāties aptiekas Rīgā vairs nebūtu lietderīgs un nepieciešams. Līdz ar to nav pieļaujama AS „Sentor Farm aptiekas” tālāka paplašināšanās Rīgā, iegādājoties Paula Stradiņa aptieku, bez saistošajiem noteikumiem, kuri varētu novērst apvienošanās negatīvās sekas. Bez tam, kā aprakstīts šajā lēmuma punktā, Konkurences padome ņem vērā Paula Stradiņa aptiekas īpašo atrašanās vietu un AS „Sentor Farm aptiekas” aptieku jau esošo koncentrāciju tuvākajā apkārtnē.

AS „Sentor Farm aptiekas” viedoklis un tā izvērtējums

(10) AS „Sentor Farm aptiekas” pārstāvja 18.01.2013. vēstulē Nr.18012013 norādīts tās viedoklis par lietas Nr.2082/12/03.01./9 materiālos esošo informāciju. AS „Sentor Farm aptiekas” ieskatā, lai gan nākamā tirgus dalībnieka tirgus daļa Rīgā aiz Ziņojuma iesniedzēja ir gandrīz divas reizes mazāka, tas nedod pamatu prezumpcijai, ka ar 32 % lielu tirgus daļu AS „Sentor Farm aptiekas” atrodas dominējošā stāvoklī vai arī, ka tas nostiprinātos pēc apvienošanās. Lietā nav pierādīts, ka paredzētās apvienošanās rezultātā rodas vai pastiprinās AS „Sentor Farm aptiekas” dominējošais stāvoklis konkrētajā tirgū, t.i., zāļu mazumtirdzniecības tirgū Rīgas pilsētas teritorijā, kā arī nav pierādījumu, ka apvienošanās var būtiski samazināt konkurenci jebkurā konkrētajā tirgū. Konkurences aspekts jāvērtē kopsakarā ar normatīvo regulējumu, kas izslēdz rīcības variantus, kuras rezultātā negatīvi var tikt ietekmēti konkurenti, piegādātāji un patērētāji: pastāv ierobežojums noteikt mazumtirdzniecības cenas, normatīvais regulējums nosaka tirgus struktūru, zāļu lieltirgotavām paredzēts pienākums nodrošināt zāļu piegādi.

⁶ Tādējādi ir ierobežotas iespējas to salīdzināt ar patērētāju ieradumiem (pieprasījuma aizstājamība), iegādājoties pārtikas preces lielveikalos.

Aptieku dalība mārketinga programmās ir iespējama un arī tiek praktizēta vairākās programmās vienlaikus, tā nav atkarīga no lieltirgotāja. Līdz ar to aptieku skaita palielināšanās mārketinga programmā nevar tikt uzskatīta par tirgus varas rādītāju, kas var negatīvi ietekmēt konkurenci.

Lietā nav izvērtēts, kādā veidā šobrīd tiek noteiktas mazumtirdzniecības cenas Paula Stradiņa aptiekā, bez tam jāņem vērā, ka šī aptieka jau šobrīd sadarbojas ar AS „Recipe plus”, veicot zāļu pasūtījumus vairumtirdzniecībā. Līdz ar to nav pamata secināt, ka aptiekas darbībā (attiecībā uz sortimenta lielumu vai cenas noteikšanas principiem) varētu notikt būtiskas izmaiņas, kas attiecīgi spētu ietekmēt patērētājus. KP Izpilddirekcijas 11.02.2013. vēstulē Nr.67 minētie apsvērumi nav pamatoti ne ar kādiem pierādījumiem/faktiem, bet ir tikai viedoklis. Lietas izpētes laikā nav ticis veikts padziļināts tirgus pētījums, lai pierādītu, ka apvienošanās spēj būtiski samazināt konkurenci jebkurā konkrētajā tirgū.

Vienlaikus AS „Sentor Farm aptiekas” norāda, ka ir gatava piedāvāt saistošo noteikumu – mainīt Paula Stradiņa aptiekas darba laiku, pārveidojot aptieku par diennakts aptieku, tādējādi nodrošinot slimnīcas pacientiem papildu ērtumu, iegādājoties zāles un citas aptiekā pieejamās preces.

Konkurences padomes viedoklis. Tirgus daļu analīze Rīgā norāda, ka AS „Sentor Farm aptiekas” jau ir būtiska tirgus vara Rīgas pilsētā, ar Paula Stradiņa aptiekas iegādāšanos AS „Sentor Farm aptiekas” tirgus vara vēl palielinātos. Bez tam KP ņem vērā arī to, ka AS „Sentor Farm aptiekas” ietilpst AS „Repharm” grupā, un ir saistīta ar lielāko zāļu lieltirgotāju Latvijā, kā tas norādīts šī lēmuma 7.punktā.

KP, vērtējot paredzēto apvienošanos, ņem vērā normatīvo regulējumu, kas tāpat jau būtiski ierobežo tirgus dalībnieku rīcības iespējas, jo sevišķi attiecībā uz aptieku licenču skaita regulējumu Rīgā, attālumu, kādā konkurentiem ir iespējams atvērt aptieku tuvumā esošai diennakti strādājošai aptiekai utt. Normatīvā regulējuma dēļ zāļu mazumtirdzniecībā kardinālas izmaiņas Rīgā faktiski gandrīz nav iespējamās, iespējams tikai pārdalīt esošo tirgu. Tādēļ jo svarīgi ir neļaut lielākajam tirgus dalībniekam, kuram jau ir būtiska tirgus vara, to vēl paplašināt, sevišķi teritorijās, kurās tam jau ir vairākas aptiekas un tuvākajā apkārtnē nav konkurentu, t.i., konkurences spiediena.

Aptieku dalība mārketinga programmās pati par sevi nav tirgus varas rādītājs, bet tā jāņem vērā, jo norāda uz tirgus dalībnieka stāvokli tirgū. Kā tas konstatēts jau KP lēmuma Nr.3 4.2.punktā kopīgā zāļu iepirkšana mārketinga grupas aptiekām palielina tajā esošo aptieku konkurētspēju, bet arī samazina šo aptieku savstarpējo konkurenci. Starp attiecīgajā mārketinga programmā ietilpstošajām aptiekām netieši pastāv horizontālas attiecības, jo grupas dalībnieki ir ieinteresēti kopēja mērķa sasniegšanai – iegūt pēc iespējas lielāku zāļu atlaižu apjomu no zāļu piegādātājiem. Mārketinga programmā „Aptieku Alianse” ietilpstošo neatkarīgo aptieku apgrozījumu nevar tieši pieskaitīt AS „Sentor Farm aptiekas” apgrozījumam, jo minētās aptiekas tomēr ir juridiski patstāvīgas personas. Tomēr caur šīm aptiekām apvienotajam tirgus dalībniekam ir iespējams palielināt savu ietekmi konkrētajā tirgū, piemēram, palielinot piegādes apjomus.

No lietā esošajiem preču sortimenta un to mazumtirdzniecības cenu sarakstiem Mēness aptiekā 2 un Paula Stradiņa aptiekā secināms, ka tomēr zālēm mēdz būt arī atšķirīgas cenas. Tādējādi KP noraida argumentu, ka pēc apvienošanās nevarētu notikt būtiskas izmaiņas, kas varētu ietekmēt patērētājus. Bez tam zāļu cenas nav vienīgā iespēja konkurēt savā starpā, konkurences cīņa var notikt arī ar apkalpošanas kvalitāti, mārketingu u.c.

KP ieskatā AS „Sentor Farm aptiekas” kā saistošais noteikums piedāvātais aptiekas darba laika pagarinājums nenovērš apvienošanās negatīvās sekas – nenovērš

tālāku AS „Sentor Farm aptiekas” būtiskas tirgus varas palielināšanos, neuzlabo konkurences situāciju Āgenskalnā, tieši pretēji – vēl vairāk nostiprina AS „Sentor Farm aptiekas” tirgus varu. Tādēļ šāds saistošais noteikums nav piemērojams.

(11) Ņemot vērā visu iepriekš norādīto, tostarp to, ka būtiskas izmaiņas zāļu mazumtirdzniecības tirgū Rīgā, kā arī vairumtirdzniecības tirgū nav notikušas, Paula Stradiņa aptiekas atrašanās vietu un tai tuvumā esošo AS „Sentor Farm aptiekas” aptieku koncentrāciju, KP uzskata, ka paredzētais apvienošanās darījums, AS „Sentor Farm aptiekas” iegādājoties Paula Stradiņa aptieku, pie pašreizējiem apstākļiem nav atļaujams.

21.01.2013. un 28.01.2013. KP notika tikšanās ar AS „Sentor Farm aptiekas” pārstāvjiem, kuru laikā tika apspriesti iespējamie saistošie noteikumi. Tikšanās laikā tika apspriests šī lēmuma 10.punktā minētais saistošais noteikums - pagarināt Paula Stradiņa aptiekas darba laiku, kas KP ieskatā nevar mazināt apvienošanās negatīvās sekas, kā arī iespējamie strukturālie saistošie noteikumi, t.i., - AS „Sentor Farm aptiekas” Āgenskalna tirgus rajonā esošo aptieku iespējamā atsavināšana citam tirgus dalībniekam. KP 23.01.2013. un 25.01.2013. saņēma no AS „Sentor Farm aptiekas” pārstāvja priekšlikumus strukturāliem saistošajiem noteikumiem, t.sk. priekšlikumu atsavināt Ziloņa aptieku.

Ņemot vērā iepriekš konstatēto, kā arī izvērtējot AS „Sentor Farm aptiekas” pārstāvja piedāvātos saistošos noteikumu, KP uzskata, ka apvienošanās varētu notikt, vienīgi, ja AS „Sentor Farm aptiekas” pirms apvienošanās atsavina tai piederošu aptieku Āgenskalna tirgus rajonā ar to pilnīgi nesaistītam un no tā neatkarīgam tirgus dalībniekam. Tomēr uzskata, ka lai apvienošanās varētu tikt atļauta, atsavināma ir Sentor aptieka 1 zemāk minētu apsvērumu dēļ.

Sentor aptieka 1 atrodas tuvāk Paula Stradiņa aptiekai nekā Ziloņa aptieka, kas atrodas nedaudz tālāk no tās (skat. karti šī lēmuma 9.punktā). Bez tam Sentor aptieka 1 atrodas intensīvas satiksmes krustojumā tieši pretī Āgenskalna tirgus galvenajai ieejai, kā arī tai 2011.gadā bijis arī nedaudz lielāks apgrozījums nekā Ziloņa aptiekai. Atrašanās vietas dēļ šī aptieka ir stratēģiski svarīga zāļu mazumtirdzniecības uzņēmējdarbībai, un var radīt pietiekami lielu interesi citiem tirgus dalībniekiem, lai to iegādātos. Sentor aptieka 1 atrodas vietā, kur pastāvīgi ir liela patērētāju plūsma, kuri dodas uz tirgu, tirdzniecības centru, tuvu atrodas sabiedriskā transporta pieturas, respektīvi, citam tirgus dalībniekam ienākot šajā vietā, AS „Sentor Farm aptieka” aptiekām šajā rajonā tiktu radīts konkurences spiediens. Turklāt labāk tiktu sasniegts mērķis – nodrošināt, ka slimnīcas pacientiem vai viņu apmeklētājiem ir izvēles iespēja, t.i., sasniedzamā attālumā pieejama cita tirgus dalībnieka aptieka. Minēto iemeslu dēļ Konkurences padomes ieskatā, lai apvienošanās darījumu atļautu, AS „Sentor Farm aptiekas” jāatsavina tieši Sentor aptieka 1, kas atrodas Rīgā, Nometņu ielā 63.

KP ieskatā ir svarīgi nodrošināt, ka Sentor aptieka 1 tiek atsavināta no AS „Sentor Farm aptiekas” neatkarīgai un ar to nekādā veidā nesaistītai personai. Konkrētajā gadījumā, lai pastāvētu konkurence starp AS „Sentor Farm aptiekas” aptiekām un atsavināto Sentor aptieku 1, tās ieguvējs nedrīkst būt atkarīgs vai saistīts ar AS „Sentor Farm aptiekas”. Augstāk minētā prasība var izpausties, piemēram tādējādi, ka šī lēmuma pieņemšanas laikā un vēlāk ieguvēja amatpersonas un prokūristi nedrīkst būt amatpersonas, prokūristi vai darba ņēmēji AS „Repharm” grupas uzņēmumos kā arī, ieguvējam ar AS „Repharm” grupas uzņēmumiem nedrīkst pastāvēt kredītsaistības,

ķīlas līgumi (t.sk. ķīlas līgumi, kur aptiekas ieguvējs ir ķīlas devējs, bet AS „Repharm” grupas uzņēmums ir aizdevuma saņēmējs, vai otrādi), vienas un tās pašas personas nedrīkst būt aptiekas ieguvēja un atsavinātāja daļu vai akciju īpašnieki, u.tml. Lai izvērtētu, vai Sentor aptieka 1 plānotais ieguvējs ir neatkarīga un ar AS „Sentor Farm aptieka” nesaistīta persona, un izslēgtu risku, ka Sentor aptieka 1 atsavināšanas darījums un Paula Stradiņa aptiekas iegūšanas darījums ir atceļams, KP uzskata, ka ir lietderīgi saistošajos noteikumos ietvert pienākumu AS „Sentor Farm aptiekas” saskaņot ar KP Sentor aptiekas 1 ieguvēju. Aptiekas ieguvēja saskaņošana izpaustos tādējādi, ka AS „Sentor Farm aptiekas” iesniedz identificējošus datus par ieguvēju, t.sk., ja ieguvējs ir sabiedrība, informāciju par tās dalībniekiem, kā arī, ja attiecas, informāciju par personām, kuru labā dalībnieks tur daļas.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 13.pantu iestādei, piemērojot tiesību normas, jāapsver, vai labums, ko sabiedrība gūst ar ierobežojumiem, kas uzlikti adresātam, ir lielāks nekā viņa tiesību vai tiesisko interešu ierobežojums. Būtiski privātpersonas tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumi ir attaisnojami tikai ar nozīmīgu sabiedrības labumu. Savukārt, demokrātiskās iekārtas princips nosaka, ka iestādei jāapsver, vai privātpersonai nelabvēlīgs administratīvais akts ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā, lai aizsargātu citu privātpersonu tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību vai tikumību.

KP ieskatā zāļu mazumtirdzniecība sabiedrībai ir viena no būtiskākajām nozarēm, līdz ar to jebkādiem konkurences riskiem jāpievērš sevišķa uzmanība un tie jānovērš, neļaujot nozarē notikt neatgriezeniskai pārlietu lielai tirgus koncentrācijai, jo sevišķi tādās teritorijās, kur jau pastāv viena tirgus dalībnieka aptieku koncentrācija, kur ir liela patērētāju plūsma, kā arī nozīmīgākā patērētāju daļa ir slimnīcas pacienti, kuriem piekļuve attālākai aptiekai ir apgrūtināta. Tādēļ saistošais noteikums atsavināt Sentor aptieku 1 Āgenskalnā, saskaņojot ar KP tās ieguvēju, ir uzskatāms par samērīgu un nepieciešamu sabiedrības interešu aizsardzībai, lai līdzsvarotu konkurences situāciju rajonā, kas ietver Āgenskalna tirgus apkārtni un VSIA „Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīca” teritoriju (skat. karti šī lēmuma 9.punktā). Lai arī atļaujot apvienoties, lēmums Ziņojuma iesniedzējam kopumā ir labvēlīgs, noteikums atsavināt citu aptieku tam nav labvēlīgs, bet ir nepieciešams sabiedrībai, lai nodrošinātu izvēles iespējas patērētājiem.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Konkurences padomes 23.01.2009. lēmuma Nr.3 nolemjotās daļas 1.3.punktu, 23.12.2011. lēmuma Nr.83 nolemjotās daļas 1.punktu un Konkurences likuma 8.panta pirmās daļas 5.punktu un 16.panta trešo daļu, Konkurences padome

nolēma:

atļaut AS „Sentor Farm aptiekas” un SIA „Farma Balt aptiekas” apvienošanu, AS „Sentor Farm aptiekas” iegūstot SIA „Farma Balt aptieka” aktīvus, t.i., Paula Stradiņa aptieku (licence Nr.APN-646/7, Rīgā, Pilsoņu ielā 13), nosakot šādus saistošos noteikumus:

1) līdz paziņotā apvienošanās darījuma uzsākšanai AS „Sentor Farm aptiekas” jāatsavina Sentor aptieka 1 (aptiekas darbības licence Nr.Ap-129/6 kopā ar aptiekas

darbībai nepieciešamajiem aktīviem) no AS „Sentor Farm aptiekas” neatkarīgi un ar to ne tieši, ne netieši nesaisītītai trešajai personai;

2) pirms Sentor aptiekas 1 atsavināšanas AS „Sentor Farm aptiekas” jāiesniedz Konkurences padomē informācija par personu, kurai paredzēts atsavināt šo aptieku, izvērtēšanai, vai šī persona atbilst 1.punktā noteiktajiem kritērijiem. Sentor aptieka 1 atsavināšana ir atļauta tikai pēc Konkurences padomes piekrišanas saņemšanas.

Konkurences padome izvērtēs saskaņā ar lēmuma nolemjošās daļas 2.punktu iesniegto informāciju un viena mēneša laikā no AS „Sentor Farm aptiekas” iesnieguma saņemšanas dienas sniegs atbildi.

Apvienošanās atļauja ar augstākminētajiem noteikumiem ir spēkā sešus mēnešus no Konkurences padomes lēmuma paziņošanas dienas. Pēc AS „Sentor Farm aptiekas” pamatota lūguma Konkurences padome var pagarināt šīs atļaujas spēkā esamību.

Saskaņā ar Konkurences likuma 8.panta otro daļu Konkurences padomes lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no šī lēmuma spēkā stāšanās dienas.

(*) – Ierobežotas pieejamības informācija

Priekšsēdētāja

S.Ābrama